

Paasmorgen 12 april 2020

Thema: Paaslach

Johannes 20: 1-18

Filippenzen 4: 4-6

Gemeente rondom Jezus,

In deze dienst en preek gaat over lachen. Het thema van deze dienst is Paaslach.

Misschien denkt u: in alle ernst en zwaarte van de crisis, moet dat nu?

Ik hoop dat u duidelijk wordt in deze meditatie waarom.

Wat heeft Pasen nu te maken met lachen?

We gaan even terug naar de Middeleeuwen. Toen werd er – juist met Pasen - in de kerken veel gelachen. Je had toen op Pasen het feest van de *risus paschalis*, oftewel: de Paaslach.

Op die dag werden er in de kerk grappen gemaakt. Vanaf de preekstoel en bij het altaar maakte de priester grappen. En er werd dan uitbundig gelachen door het kerkvolk.

Waarom?

De 40dagen tijd was achter de rug. Men had zeven weken van vasten, lijden en inkeer achter zich liggen. Op Paasochtend kwam er dan een soort ontlasting. Eindelijk was die droevige tijd voorbij en kon men de Opstanding vieren! Daar hoorde samen lachen bij, lachen van opluchting.

Daarbij vierde men dat God de duivel voor de gek had gehouden door Jezus uit de dood op te wekken tot leven. Deze gedachte was gebaseerd op vroegere theologen zoals Augustinus,

Die hadden geschreven dat die slechte duivel niet was opgewassen tegen Jezus.

Zelfs de dood hield Jezus niet in zijn greep.

De duivel dacht dat hij Jezus had overwonnen toen Jezus stierf, maar na zijn dood was Jezus zegevierend de hel binnengetreden, had daar de mensen verlost en de duivel had het nakijken.

Die paaslach, dat was een publieke gebeurtenis. Lachen dat doe je samen.

Je kunt het ook alleen doen, maar lachen in groepsverband is een uiting van verbondenheid en solidariteit. Het lachen werkte bevrijdend en genezend.

Als je samen lacht, lach je het best. Dat was toen zo en dat is nu nog zo.

Maar, dat lachen op Pasen liep in de Middeleeuwen uiteindelijk uit de hand. Dat was te voorzien. De grappen werden grollen.

Het ging niet meer om verbondenheid en solidariteit, het ging er niet meer om dat het kwaad weggelachen werd en dat men samen plezier had in de opstanding, maar het ging om lachen, gieren, brullen.

Sommige priesters gingen ook net iets te ver in hun grappen en grollen en probeerde 'leuk' te zijn door rare rollen uit te spelen wat niet altijd meer met de Bijbel te maken had.

(Google maar eens, dan vindt u hele pikante verhalen hierover.)

Uiteindelijk werd dus in de 17^e eeuw de Paaslach verboden.

En daarom hebben we dus vandaag de dag in de kerk op Paasochtend geen cabaret meer, maar gewoon een preek. Jammer he?

Waarom een preek over lachen?

Lachen, humor, is van wezenlijk belang. Lachen onderscheid mensen van dieren.
Lachen maakt ons tot mens, lachen kan je ook afleiden, uit de diepte trekken, ontspannen.
Soms kan een potje lachen meer ruimte geven dan een potje huilen.
Lachen kan ook bevrijdend zijn. Het kan het ijs breken tussen twee mensen.
Lachen door de tranen heen, kan opluchten.
Lachen kan relativeren, kan verlossend werken.

Maar het lijkt erop dat we in de kerk, als christenen hier in het westen, beter zijn in de droevige kant van geloven, dan in de vrolijke kant.

Ga maar na:

4 weken lang zien we vol verwachting uit naar de komst van Jezus, in de Adventsperiode slechts 1 dag vieren met Kerst zijn geboorte.

40 dagen lang staan we stil bij lijden en sterven, in de Veertigdagentijd slechts 1 dag vieren we Zijn Opstanding.

En we bidden en vragen God veel mbt ons verdriet en angst en pijn, maar er zijn weinig gebeden waarin we Hem alleen danken.

We zijn geneigd ons vooral tot God te richten als we het moeilijk hebben en minder als het ons voor de wind gaat.

Dat zie je ook in mijn werk terug... vaak bel je pas de dominee als het niet zo goed met je gaat ...

Dat is trouwens niet helemaal eerlijk wat ik nu zeg, ik kom uiteraard ook bij mensen die mooie dingen meemaken. En we vieren de Opstanding niet slechts 1 dag, maar elke zondag is een dag waarop de Opgestane Heer centraal staat.

Maar toch, mijn punt is: lachen, plezier, vrolijkheid vanwege het evangelie staat vaak niet centraal in onze westerse kerken. Misschien zijn we daar te kritisch voor geworden.

In Guatemala heb ik het anders meegemaakt.

Ik heb daar lange tijd gezeten tijdens mijn studie antropologie en daar heb ik de Stille Week meegemaakt, daar de Semana Santa, de Heilige Week, genoemd.

Men beeldde daar het lijdensverhaal uit, zodat alle mensen het konden meebelevén als een soort Passion.

We zaten daar in een klein dorpje. Een levensgrote Jezus met een kruis op zijn rug werd door de straten van het dorpjes gedragen in een urenlange processie.

Ik liep hierin mee. Het was een waanzinnige ervaring.

We hebben urenlang door het dorp gesjokt achter Jezus aan en stopten steeds om vergeving te vragen voor onze zonden.

Heel vermoeiend, maar gek genoeg geeft het ook een opgeruimd gevoel. Het lijden beleef je zo zelf ook lichamelijk mee.

Op Stille Zaterdag kwamen de jongeren van het dorp bijeen. De straten werden versierd.

U ziet nu op de beamer een afbeelding.

Daarop ziet u die versierde straten: vol met kleurige bloembladeren en rijst, alle straten werden ermee bedekt. Christus is koning en dat soort teksten zette men er op.

En toen was het 's morgens vroeg op Paasochtend.

Na al die rituelen en processies dacht ik: nu komt het.

Een urenlang dienst, of een enorme beeld van een opgestane Jezus: wat zal er nu gebeuren?

Maar op Paasochtend kwam er simpelweg een priester naar buiten.

Als u goed kijkt ziet u hem, onder dat witte dakje, op de foto.

Hij hield de hosti – het stuk brood, teken van het lichaam van Jezus Christus – triomfantelijk omhoog en begon te rennen.

Hij rende over al die zorgvuldig pracht gemaakte bloemenbedden heen en maakte ze daarmee kapot.

Als een soort Petrus en Johannes die om het hardst gaan rennen naar het graf, nadat de vrouwen hen hebben verteld dat Jezus' lichaam is verdwenen.

En iedereen moest lachten en juichen, viel op de knieën als de hosti langskwam.

Die vrolijkheid en dat lachen is me bij gebleven, de grote vreugde om de opstanding van Jezus waardoor mensen beginnen te klappen en te juichen.

En die priester maar rennen met zijn lange rokken.

Hij rende het hele stuk wat we de dagen daarvoor in een urenlange processie tergend langzaam hadden gelopen.

En toen 'pats boem was het afgelopen en ging iedereen lachend samen eten en vieren.

Dat is pas een Paaslach.

Zo beleefd men in Guatemala het lijden en de opstanding.

Samen huilen en rouwen en belijden en samen uitbundig lachen en vieren.

Toch kunnen wij dat ook, hier in Nederland.

Ik moest gisteren terugdenken aan een Zoommeeting, een online video gesprek met de jongeren uit de verschillende PgH kerken' waaraan ik mocht deelnemen, een week geleden.

We deelden met elkaar tegen welke nare dingen we oplopen in deze tijd.

Hoe het is om te leven in afzondering, zonder vrienden en school en werk.

Dat was goed, om dat samen te delen.

Maar daarna werd er zo hard gelachen, want toen bleek dat de jeugdleiding bij iedere jongere in de tuin 's nachts paaseieren verstopt.

En iedereen kon zo met zijn camera de tuin inlopen en op zoek naar de 14 eieren die daar in de zon aan het wegsmelten waren.

En dan merk je: samen lachen verbind en het geeft ontspanning en ook afleiding.

Er zijn altijd discussies geweest in de kerk. Mag je wel lachen in de kerk?

En een nog grotere discussie die eeuwen in de kerk de gemoederen heeft beziggehouden: heeft Jezus eigenlijk wel gelachen?

Want dat Jezus huilde, dat staat in de Bijbel. Maar er wordt nergens melding gemaakt van zijn lachen.

Ook als je je verdiept in de westerse religieuze kunst, dan zie je haast nooit een lachende Jezus.

Maar wel vaak een gekruisigde Jezus...

Stel je voor. Dat Jezus nooit gelachen heeft.

Een mens onder de mensen, iemand die als een van ons is.

Dan moet Hij toch hebben gehuild én gelachen?

Er is een traditie die zegt dat Jezus zeker wel heeft gelachen.

Er wordt zelfs gezegd dat hij heeft gelachen aan het kruis.

En misschien denkt u ... WAT? – hoe kan iemand dát zeggen?

In deze traditie, die samenhangt met de traditie van de Paaslach uit de middeleeuwen zegt men:

Jezus lachte aan het kruis, omdat hij de dood uitlachte.

Hij overwon de dood en lachte die midden in het gezicht uit.

Dit is dus niet blasfemisch bedoeld, niet spottend bedoeld.

Maar: Jezus heeft met zijn opstanding de dood in zijn hemd gezet en ervaren dat de liefde van God voorbij de grenzen van de dood gaat.

En dat is iets om van harte vrolijk over te zijn, het is de grootste en diepste vreugde die er is!

Op Paasochtend lachen we samen de dood uit, lachen we samen ellende, wreedheid, de duivel, het kwaad wat er in de wereld en in ons leven is, uit.

Het coronavirus en al haar negatieve gevolgen en alle angst en spanning die zij creëert:

We lachten het uit.

Want zie, vandaag horen we hoe zelfs de dood heeft geen macht meer heeft.

Lachen dus, dat is wat u moet doen vandaag.

Misschien voelt het niet gepast of onwennig, in een dag als deze.

Maar toch: Lach vandaag !

En niet per se omdat het grappig is, maar omdat de Heer je vreugde mag zijn, zoals Paulus het zegt, omdat we geloven dat er opstanding is en de dood geen macht meer heeft.

Laten we daarom samen lachen, ondanks de afstand.

Lach door het raam naar de burens of de voorbijgangers,

stuur een appje of een emailtje met uw mooiste lach,

start een zoom of Skype gesprek op en lach samen,

ga op berenjacht en laat niets je in de weg staan.

Ruik aan een geurige bos bloemen of ga zitten in een bloeiende tuin,

en lach, want dit is de dag van de Paaslach!

Amen